

Religion og Almenvellet

Den 21. april 2007 holdt ærkebiskoppen af Denver, Charles J. Chaput, en forelæsning på en konference om *Det almene Vel*, arrangeret af *John Cardinal Krol Professoratet i Moralteologi* ved St. Charles Borromeo Seminary i Overbrook, Pennsylvania, USA. Med tilladelse fra forfatteren og professoratet bringes forelæsningen her som artikel

Af Charles J. Chaput, O.F.M. Cap.¹

Før eller senere kommer en lærer ud for at skulle lægge øre til den gamle vittighed om faderen og hans søn, som netop har afsluttet sine studier i filosofi.

Faderen spørger: "Nå søn, hvad har du så tænkt dig at bruge din tåbelige eksamen til?" hvortil sønnen svarer: "Jeg har tænkt mig at åbne en filosofishop og tjene masser af penge på at sælge ideer!" Jeg smiler, hver eneste gang jeg hører den; for indtil nu har ingen endnu kunnet finde ud af at tjene penge på Sartre-, Kirkegaard- eller Friedrich Nietzsche-franchiser. Det troede jeg i hvert fald indtil for et par uger siden, da en ven af mig kom tilbage fra den lokale boghandel med tasken fuld af Nietzsche-*Viljen-til-Magt*-Chokoladestænger.

Måske vil I huske, at Nietzsche først erklærede Gud for død. Så blev han sindssyg; og han endte med at hævde, at han var Gud selv. Nu har han så fået sin egen chokoladestang. Af indpakningen fremgår det faktisk, at indholdet er "en chokoladelignende godbid", som samtidig er "Overmenneskets officielle kosttilskud". På en lidt uheldig måde tilskynder indpakningen også til, at man "tænker ud over dét, som er godt og ondt"; så det er da utvivlsomt sandt, det der her fortælles.

Chokoladestængerne fremstilles af et firma, som ejes af *Foreningen af arbejdsløse Filosofer*.² Denne forening blev dannet af et par akademikere, som ikke havde været så heldige at finde et job. Fir-

¹ Charles J. Chaput er kapuciner og ærkebiskop i Denver, Colorado, USA. Artiklen er oversat af Hans Thulstrup

² **Klik her** for at se The Unemployed Philosophers Guild's reklame for Nietzsches chokoladestang ...

maet fremstiller også en Franz-Kafka-Marionetdukke og en T-shirt med påskriften "Her ser du Euklid". De laver også en morsom Karl-Marx-bugtalerdukke ("Den lille tænker") og pebermyntepastiller, der skal være virksomme mod landsskadelig virksomhed; "Anti-George-Bush-Friskmundpastiller" kaldes de. Med firmagrundlæggernes ord "har det vist sig, at dét at fremstille smarte og sjove ting er næsten ligeså tilfredsstillende, som det er at lave indgående undersøgelser over de eviggyldige spørgsmål... [og] selv om vi stadig beskæftiger os med at reflektere over sandhed og retfærdighed, så er det fortsat vort mål at imødekomme materielle behov for det morsomme og sofistikerede, hvor dette er muligt."

Jeg ved ikke, om Nietzsche selv ville have godkendt disse chokoladestænger. I betragtning af den mentale tilstand, som han var i ved slutningen af sit liv, så er jeg lige ved at tro, at han ville have været ligeglad. Men han havde nu en egen rå humor, så formentlig ville han netop have glædet sig over at være en tænker, der citeres af unge mandlige studerende, når de vil gøre indtryk på de yngre kvindelige elever. Han har noget af den samme rebelske tiltrækning som den, Milton tildelte Lucifer og Goethe gav Mefistofeles. Han er dristig. Han er radikal; og den kendsgerning, at han også endte med at blive sindssyg, tilføjer lige netop det rette stænk af drama. Nietzsche er med andre ord et stort kulturelt ikon, som amerikanere nu kan sætte til livs som slik. Ganske sikkert vil de fleste amerikanere aldrig nogensinde læse et eneste ord af det, han i realiteten sagde.

Problemet er, at engang i tidernes morgen var der faktisk i Tyskland nogen, som læste ham. Og de tog ham alvorlig; og de reagerede på, hvad han sagde. Ideer har konsekvenser. Når Nietzsche på undersiden af en chokoladestang spørger: "Er mennesket blot en af Guds fejltagelser, eller er Gud blot en af menneskets fejltagelser?" så sluger vi amerikanere vores chokoladestang sammen med vores Starbuck øl, mens vi griner fjoget over den ironi, der er forbundet med vores velfærd år 2007. For 60 år siden ville ingen have fundet på denne joke. For der var ikke noget som helst morsomt ved holocaust. Ideer har konsekvenser.

Det bringer os frem til vort emne. Da kardinal Rigali for nogle måneder siden inviterede mig til at tale om religion og almenvellet, accepterede jeg indbydelsen af to helt enkle årsager. For det første er jeg træt af, at Kirken og dens medlemmer bliver bedt om at tie stille, når der diskuteres samfundsproblemer, der også i allerhøjeste grad angår os. Og for det andet er jeg træt af, at katolikkerne selv tier på grund af en eller anden misforstået opfattelse af, hvad man kan tillade sig. Selvcensur er en endnu større synd, end det er at lade sig tyrannisere af udenforstående.

Kun ét spørgsmål er virkelig vigtigt. Eksisterer Gud, eller gør han ikke? Gør han, så har det konsekvenser for alle aspekter af vort personlige og vort offentlige liv, dvs. for alle vore handlinger, alle vore valg og alle de beslutninger, vi træffer. Eksisterer Gud, så vil dét at benægte hans eksistens i vort offentlige liv ikke gavne almenvellet – uanset om vi gør det helt utvetydigt, som Nietzsche gjorde, eller underforstået ved at vi forholder os tavse – eftersom det vil være det samme som, at vi tilbeder noget, som er uvirkeligt, i stedet for noget, som er en realitet.

Dette land blev opbygget af troende mennesker, og kristne spillede en ledende rolle i arbejdet; dette er en kendsgerning og ikke kun en opfattelse. Hele det skelet, som vort samfund er bygget over, og som udgøres af menneskerettighederne, er baseret på en religiøs opfattelse af det menneskelige individs værdighed som barn af Skaberen. Nietzsche sagde engang, at "overbevisninger er langt farligere fjender af sandheden end løgne." Men det er ikke rigtigt. Ikke engang han selv mente det; så ville han ikke kunne have skrevet en eneste af de bøger, han skrev.

I virkeligheden er ofte det modsatte sandt. Overbevisninger kan være sandhedsfrø, som modnes og får konkret form i det enkelte menneskes vilje. De rigtige overbevisninger guider os fremad. De giver os mening. Handler vi ikke efter vore overbevisninger, vil det være udtryk for fejhed. Som katolikker må vi leve vort liv i det offentlige rum med kærlighed og respekt for andre, men også faste, modige og uden at komme med undskyldninger for os selv. Alt andet vil devaluere det moralske vidnesbyrd, som vi skylder den offentlige diskussion. Vi vil aldrig kunne gavne almenvellet,

ved at forråde hvem vi er som troende eller ved at indgå kompromiser og derved modsige, hvad vi anser for at være sandt.

Uheldigvis tror jeg, at den aktuelle amerikanske debat om religionen og dens plads i det offentlige rum har meget dybere rødder end valgene i 2006 og 2004, John Kennedy og Det andet Vatikankoncil. En krise i de kristnes tro og i den måde, de lader troen påvirke deres handlinger, er igennem adskillige år tiltaget i den vestlige verden. Det har taget længere tid, førend det er slået igennem her i USA; dels er vi som nation yngre end de europæiske lande, og dels har vi ikke været ramt af nogle af Europas krige og værste sociale og religiøse stridigheder.

Men amerikanerne står nu overfor den selvsamme voksende åndelige sygdom som Tolkien, Chesterton, Christopher Dawson, Romano Guardini og C. S. Lewis alle beskrev i sidste århundrede. Det drejer sig om tabet af håb og formål, som igen skyldes tabet af et indre liv og en levende tro. Dette tab har vi kun kunnet bære ved at skabe en kultur af materiel velvære, som giver næring til – og igen næres ved – en rendyrket egoisme. Dette forstod ingen bedre end Georges Bernanos.³

De fleste af os husker Bernanos for hans romaner, og heriblandt især *En Landsbypræsts Dagbog* og *Under Satans Sol*.⁴ Nogle af os husker måske også, at han var en af de betydeligste europæiske skribenter, som fordømte Francos opstand i Spanien. Han tilbragte 2. verdenskrig i Sydamerika, fordi han foragtede såvel den højre- som den venstreorienterede europæiske politik. Han havde ikke en eneste sentimental knogle i kroppen og kritiserede katolske politikere, kirkeledere og gennemsnitskatolikker med samme og undertiden meget morsomme og stærkt krydrede kommentarer. Men Kirken elskede han, og han troede på Jesus Kristus. Og for nøjagtig 60 år siden – i 1946 og 1947 – gav han en række afsluttende foredrag, som fuldkommen klart forudsagde, hvilken vej vor civilisation ville tage. Forlaget *Regnery* udgav foredragene på engelsk i 1955 under titlen *The Last Essays of Georges Bernanos*. Jeg håber, at I vil læse dem. De er enestående.

Bernanos havde et klart blik for "tidernes tegn". Man må huske, at i tiden lige efter 2. verdenskrig oplevede Frankrig en genoplivelse af katolicismen, og i disse år, hvor man var ved at komme sig ovenpå den globale strid og holocaust, så det for en kort stund igen ud, som om verden i almindelighed og Frankrig i særdeleshed ville beskæftige sig med noget, som var væsentligt. Det var i denne periode fuld af håb, at 2. Vatikankoncils fædre gav os *Gaudium et Spes*.⁵

Men Bernanos havde altid øje for de problemer, som gemte sig under den blanke overflade. Han lod sig ikke narre af det katolske Frankrigs tilsyneladende genopståen. På den måde er hans værk et stort korrektiv til myten om, at vor moralske forvirring begyndte i 1960'erne. Som Bernanos klart siger, så begyndte vore problemer med maskinalderen – med den industrielle revolution – hvilket ikke er det samme som at sige, at maskinerne var den eneste grund til, at der opstod problemer. Problemerne var resultatet af en åndelig fattiggørelse, som havde stået på gennem nogen tid.

Bernanos erklærede, at den moderne verdens optimisme er som "en fløjten hinsides kirkegården". Han minder os om, at den kristne dyd: *håbet*, er en streng og effektiv kraft, som disciplinerer og "fuldender" menneskets begær. Dette håb har intet at gøre med optimisme. Når hindringerne for den menneskelige lykke synes at tiltage, er der brug for det sande kristne håb.

Bernanos påtager sig at vise, netop hvor store hindringerne for den virkelige menneskelige frihed er blevet, selv i de liberale demokratier. Han påstår, at den moderne optimisme dækker over en fortvivlelse, der udspringer af tidens havepsyge og materialistiske indstilling. Vi forsøger at narre os selv til at tro, at alt en gang vil blive godt, selvom alt tyder på det modsatte – kriminalitet, terroris-

³ Georges Bernanos, 1888–1948, fransk katolsk forfatter

⁴ Begge bøger er oversat til dansk af cand. mag. Ellen Nielsen, den førstnævnte med titlen "En katolsk præsts dagbog"

⁵ Koncilsdokumentet Glæde og Håb. **Klik her** for at se dette dokument

me, sygdom og fattigdom synes at tiltage – og for at afstive vor optimisme udpønser vi en myte om det uimodståelige fremskridt. Bernanos refererer med en besk kommentar til USA som "vor civilisations Rom, Mekka og allerhelligste helligdom", når han siger, at især den amerikanske optimisme i realiteten kun er en altid overgearet rastløshed, som skyldes et altid utilfredsstillet begær.

To temaer dominerer Bernanos' sidste essays. Det første er menneskets iver efter at slå en streg over, glemme eller genskrive sin egen historie til fordel for deterministiske påstande såsom marxisme og liberal kapitalisme, ifølge hvilke samfundet ikke er andet end et markedssystem. For Bernanos er dette angreb på menneskets erindring og historie intet andet end et af Antikrists mest grundlæggende kendetegn.

Som Bernanos forklarer det, så "mekaniserer" de store ideologiske systemer historien i et højtråbende sprog med ord som fremtid og dialektik. Men ved at gøre det, så udsletter de betydningen af både fortiden – som de beskriver som primitiv, uoplyst eller modrevolutionær – og nutiden, som endnu ikke er blevet det paradys, som morgendagen vil blive. For enhver ideologi, der forsøger at eliminere Gud – uanset om den er rent ateistisk eller med læberne tjener religiøse værdier – er det i fremtiden, at frelsen skal findes. Den fremtid kommer naturligvis aldrig, eftersom fremskridtet – ligesom dialektikken - aldrig vil stoppe.

Kristendom og jødedom ser meget forskelligt på livet. Men for begge er historien en skueplads, hvor der træffes menneskelige beslutninger. Hvert eneste øjeblik i vort liv må vi vælge mellem godt og ondt. Derfor er tiden vigtig. Den har mening. Nuet er af vital betydning som det øjeblik, der aldrig kommer igen; det øjeblik, hvor vi ikke er undergivet kræfter uden for os selv, men hvor vi i kraft af vor frie vilje er *selv*bestemmende. Vore tidligere handlinger har gjort os til dem, vi er i dag. Men hvert eneste øjeblik giver os en ny mulighed for at ændre vor historie. Fremtiden er frugten af vore tidligere og vore aktuelle valg; men den er altid ukendt, eftersom ethvert på hinanden følgende øjeblik vil præsentere os for en ny valgmulighed.

Tiden og friheden er livets råmateriale, eftersom tiden er de *menneskelige valgs* verden. Bernanos minder os om, at det er Antikrists ønske, at vi skal tro, at frihed i virkeligheden ikke eksisterer; for undlader vi at træffe et valg og bare lader os glide med af strømmen, så vælger vi i virkeligheden ham. Satan har foretaget sit valg imod Gud, og han vil for altid være bundet til dette valg. Men så længe mennesket lever i tiden – hvor der træffes valg – kan mennesket stadig vælge dét, som Gud vil. Og naturligvis tilbyder Gud altid sin nådes hjælp netop til at gøre dette. Hvis Djævelen kan sælge os sin idé om, at historien er en enkel, fastlåst mekanisme – hvis vi med andre ord kan glemme alt om menneskets frie vilje eller måske ligefrem fornægte den, så vil mennesket lade stå til, og Antikrist vil sejre.

Havde i øvrigt Bernanos levet i dag, så ville han have kunnet kaste et interessant lys over det sprog, der bruges i abortdebatten. Ifølge det sprog, som tilhængerne af fri abort benytter sig af, så er der i virkeligheden slet ikke tale om, at mennesket har noget valg. Man bruger udtryk som: "Hvilket valg havde jeg?" "Jeg kunne ikke vælge *ikke* at have sex." "Jeg kunne ikke vælge *ikke* at dræbe barnet." "Du har ikke ret til at forvente mere af mig; jeg *måtte* have en abort, og derfor var det min ret at få det." I abortdebatten betyder dét at gå ind for fri abort, at man går ind for en forestilling om, at ingen i virkeligheden har et valg. Hvad angår Djævelen, så tjener de hurtige teknologiske fremskridt i den bioetiske debat i høj grad hans formål ved at få os til at tro, at det kun er fremtiden, der betyder noget, og at der ikke er tid til at overveje mere fundamentale spørgsmål.

For blot hundrede år siden var vort materielle liv ikke så forfærdelig meget anderledes, end det var for tusind år siden. Mennesker gik omkring, red på hesteryg, opdyrkede jorden og udvekslede varer. På ét hundrede år forandres tingene så pludseligt, meget mere end det var sket gennem de sidste fem tusinde år. I dag regner vi med, at tingene i morgen ikke vil være, som de er i dag. Dét, Bernanos siger i sine essays om atombomben, kunne vi i dag sige om den teknologiske tsunami, som opsluger og oversvømmer vort liv. For en forbrugerkultur, der siger, at vi i bund og grund er dyr og kvikke

aber, som ikke kan klare at blive holdt i snor, er teknologien en af de allerfarligste mekanismer. Kan Gud være ophavsmanden til dem? Det synes Bernanos ikke at mene.

Et af mine yndlingscitater er af Frank Sheed⁶ er dette:

"Det er utroligt, at det er lykkedes videnskaben at holde menneskets tanker fra at beskæftige sig med menneskets fundamentale ulykke og dets egen meget begrænsede evne til at råde bod på dets fundamentale mangel på lykke. Det ene følger efter det andet: elektrisk lys, gramfon, automobil, telefon, radio, flyvemaskine og TV. En ejendommelig og meget pædagogisk liste. Menneskets sjæl skriger på ønsket om at finde mål og mening; og videnskabsmanden svarer med ordene: 'Her er en telefon!' – nøjagtig som når man forsøger at aflede en baby, der græder efter sin mor, ved at tilbyde det en slikstang eller ved at lave en grimasse."

Tidevandet med alt vort legetøj – lige fra iPod til internet – er ligeså effektivt til at få os til at glemme historien og se bort fra vor egen tomhed.

Kampen for sand menneskelig frihed afhænger af kampen for menneskets historie.

Til forskel fra ideologierne, der afviser betydningen af fortid og fremtid og fokuserer på illusionerne om fremtidens fuldkommenhed, anser Kristendommen den tidligere inkarnation og nuet med den enkeltes mulighed for at elske for at være de vigtigste øjeblikke i menneskets historie.

Den katolske tro er baseret på noget, som Gud *har gjort*. Det, vi vælger at *gøre her og nu*, og også hele vort håb for fremtiden er baseret på Guds tidligere kærlighedsgerninger og på vore aktuelle. Uden historie ingen kristendom. Derfor er det fundamentale spørgsmål for Bernanos "om historien er menneskeheds eller teknologiens historie." Det moderne menneske må igen overbevises om, at det har sin frie vilje, at det virkelig i dette øjeblik i historien har mulighed for at vælge mellem forskellige veje til meget forskellige fremtider. Ved at vælge generobrer vi historien som vor egen.

Men en del af de overvejelser, der skal til for at overbevise mennesket om dets frihed, indbefatter genbekræftelsen af *hellighedens* historie. Det må inkludere, at vi igen erindrer os selv om og igen beretter fortællingen om de fundamentale valg, der blev gjort af Adam og Eva og af Maria og Josef samt om alle de mellemliggende valg for eller imod Gud, der er gjort i den historie. Ved at høre vor katolske historie genfortalt erkender vi den som en beretning om valg, der leder frem til de valgmuligheder, vi står med i dette øjeblik, lige her og lige nu. Så det første, der er nødvendigt, hvis vi skal genvinde den menneskelige frihed, er at vi genvinder menneskeheds historie – eller rettere: at vi genfortæller menneskets historie som historien om den frie vilje.

For Bernanos er dét, at vi husker Guds kærlighed og vor frelseshistorie, den eneste form for revolution, der virkelig betyder noget. Med Bernanos' ord: "Det er et spørgsmål om i morgen, eller måske snarere i dag, at få startet en frihedsrevolution, der nødvendigvis også vil blive en eksplosion af åndelig kraft i verden, som kun tåler sammenligning med den, der indtraf for to tusind år siden – ja, som vel i virkeligheden er helt den samme."

Den revolution – den samme, som indtraf "for to tusind år siden" – er allerede i gang i enhver troende katolik, som inderligt og uden forbehold bekender, at Jesus Kristus er Herre, Guds Søn, Israels Messias og verdens eneste Frelser.

⁶ Frank Sheed (1897–1981) blev født i Australien. Efter at være blevet juridisk kandidat fra universitetet i Sidney flyttede han – sammen med sin kone Maisie Ward – til London, hvor de i fællesskab grundlagde det kendte katolske forlagshus *Sheed & Ward*, som siden har udgivet megen katolsk litteratur for den engelsksprogede verden. Frank Sheed skrev også personligt en række kateketiske og apologetiske bøger, hvoraf flere er oversat til dansk: *Teologi for enhver; Et kort over livet; Lærer vi børnene religion?; Kommunismen og mennesket*

Et hvilket som helst par briller, vi bruger for at forstå menneskets historie – enten vi vælger økonomiske, kønsbestemte, Darwins, racebestemte eller helt andre briller – så vil vi nok i sidste ende alligevel ikke være ganske ærlige overfor os selv. Selvfølgelig vil vi lyve for os selv. I sin korte fortælling "Greenleaf", skrev Flannery O'Connor⁷ engang om en enke, kaldet Mrs. May, der ejede en stor bondegård, og som var af den opfattelse, at troen var en meget privat sag. O'Connor beskrev hende på følgende måde:

"Mrs. May krympede sig. Hun troede, at ordet 'Jesus' skulle holdes indenfor kirkerummets fire vægge – præcis på samme måde, som det var med andre ord, der ikke måtte komme udenfor soveværelsets fire vægge. Hun var en god kristen kvinde med stor respekt for religion; selvom hun naturligvis ikke mente, at det hele var sandt ..."

Hvis Mrs. May virker os bekendt, så er det faktisk også meningen. For vor tids største tragedie er, at ganske mange af vore katolikker, der *gør fordring på* at tro på Jesus Kristus, i virkeligheden ikke beviser det ved den måde, hvorpå de lever deres liv – ligesom de heller ikke bryder sig om at blive bedt om at bevise det.

Almenvellet er mere end et politisk slogan. Det er noget andet end dét, flertallet mener, at de har brug for netop nu. Det er ikke et spørgsmål om offentlighedens samtykke eller om flertallets mening. Det kan ikke reduceres til kun at bestå i økonomisk retfærdighed, social afbalancering, bedre love eller menneskerettigheder – selvom alle disse ting er af afgørende betydning for et sundt samfund.

Almenvellet er dét, som – i lyset af, hvad der er virkeligt og sandt – bedst tjener den menneskelige lykke. Her er vi ved sagens kerne, for *hvad er virkeligt og hvad er sandt?* Hvis det virkelig er sandt, at Gud eksisterer, vil mennesket blive mindre sandt og mindre virkeligt, jo kraftigere det tager afstand fra Gud. Hvis Gud virkelig eksisterer, vil et samfund, som afviser at erkende Gud, eller som ikke vil udtale sig offentligt om Gud, lide af en ejendommelig form for sindssyge.

Hvad kan *almenvellet* betyde, hvis vi ser på det i sammenhæng med Nietzsches *overmenneske* og Marx, Freud og Darwin? Disse mænd blev vor tids arkitekter. Men de var samtidig kun det seneste udtryk for en meget dybere og mere velkendt fristelse til menneskeligt hovmod. Vi vil gerne være guder; men vi er det jo ikke. Prøver vi på at blive det, gør vi os selv mindre, end vi er.

Dét er vort dilemma. Det er den straf, vi opstiller til os selv. Der er en frygtelig ironi over det menneske, der påstår, at Gud er død, og som så begynder at tro, at det er Dionysos eller Jesus Kristus, og som ender med at være en chokoladestang, der bliver fremstillet af arbejdsløse filosoffer til middelklasseforbrugere, som blot ønsker sig en "chokoladegodbid" ...

Ydmyghed er vejen til helbredelse. Vi kan ikke elske andre, medmindre vi er i stand til at se ud over os selv. Og uden Gud kan mennesket ikke en gang blive sandt menneske. Ydmygheden til at erkende, hvem vi er som skabninger, hvem Gud er som vor Far, hvad Gud beder hver af os om, og at Gud i realiteten elsker andre mennesker ligesom os selv, er det nødvendige grundlag, som religionen kan bibringe enhver diskussion om den frie vilje, retfærdighed og sandhed og enhver samtale om *almenvellet*. Siraks Bog, Davids Salmer, Lukasevangeliet og Jakobsbrevet – disse skrifter bevæger menneskehjertet; ikke fordi de er smukke skrifterier, men fordi deres skønhed dybest set udspringer af noget, som vi véd er sandhed.

Bernanos sagde engang, at "verden vil kun blive frelst af frie mennesker. Vi må skabe en verden af frie mennesker." Han sagde også, at klogskab – eller snarere den form for forsigtighed og frygt, der alt for ofte *anses for* at være klogskab – er netop den ene ting, han aldrig har valgt at indrette sig efter. "Når bekymringerne hober sig op", sagde han, "drejer det sig først og fremmest om at kon-

⁷ Mary Flannery O'Connor, 1925–1964, amerikansk katolsk forfatter

frontere dem, eftersom det vil være endnu farligere at vende dem ryggen; for i så fald vil klogskaben kun være et alibi for fejhed."

Brødre, vi bør i sandhed tjene *almenvellet* og have mod til at være Jesu Kristi disciple. Gud gav os en fri vilje, men vi bør også gøre brug af den. Det koster at være disciple. Jesus sagde aldrig, at vi ikke havde brug for at have ryggrad. Verden har ikke behov for bekræftelse. Den har brug for *omvendelse*. Verden har ikke brug for katolikkernes godkendelse. Den har brug for deres *vidnesbyrd*. Og det arbejde må nødvendigvis begynde med os. Bernanos sagde, at "Skabelsens forargelse [ikke er] lidelsen, men friheden." Han sagde, at "moralister gerne betragter hellighed som en luksus; i virkeligheden er den en nødvendighed." Han sagde også, at "man tror måske, at vor tid ikke er til helgener, at helgenernes tid er ovre. [Men] det er *altid* helgenernes tid."

Det eneste, det drejer sig om, er at blive helgen. I det mindste må vi forsøge på det. Gør vi det, sørger Gud for resten.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk